

توقعات بیجا

روشی فعال آموزش یادگیری پایدار

دامنهٔ توقعات از معلمان و دبیران جغرافیا بسیار وسیع می‌نماید. گاه این توقعات از طریق برنامه‌های درسی، گاه از طریق برنامه‌های آموزش جغرافیای فرادستی و گاهی هم از سوی سردبیر یک مجلهٔ خاص دبیران اعلام می‌شود. برای مثال، برنامه‌های درسی از دبیران این رشته انتظار دارند، در کلاس از روش‌های فعال آموزش جغرافیا استفاده کنند تا یادگیری پایدارتر و ماندگارتر شود، در حالی که این‌گونه روش‌ها نیازمند ابزارها، فضاهای آموزشی یا خروج از کلاس درس و حضور در طبیعت یا محیط مصنوع است. برنامه‌های آموزشی بالادستی هم جای خود دارند؛ گاه مثلاً انتظار دارند یک شهروند خوب با آموزش جغرافیا تربیت شود یا آموزش‌های محیط‌زیستی و ارزش‌گذاری و احترام به طبیعت نیز با آموزش این علم به دانش‌آموزان منتقل شود. این توقعات همیشه هم بیجا نیستند، زیرا در برنامه‌های آموزش جغرافیای کشورهای مختلف برای خود جایی باز کرده‌اند و در برنامه‌های آموزش جغرافیای کشور ما هم تا حدود زیادی جایگزین برنامه‌های سابق شده‌اند.

اما توقعات ما از شما چیست که بابتی تازه از آموزش جغرافیا را به روی شما و دانش‌آموزانتان باز می‌کند؟ ما گمان می‌بریم که اگر وسایل سفر مهیا باشد، معلمان جغرافیا از هر فرصتی سود می‌جویند تا در محیط حضور یابند و آن را از نزدیک لمس کنند و از آن بیاموزند.

گمان ما بر آن است که معلمان و دبیران جغرافیا فعالانه در این محیط‌ها حضور می‌یابند و علاوه بر مشاهدهٔ اولیه، مسائلی را در محیط کشف می‌کنند و علاوه بر پژوهش دربارهٔ آنها، در کلاس‌های درس خود از این مشاهدات به‌عنوان ابزار یا شواهدی بر مباحث مطرح شده در سرفصل‌های درسی جغرافیا بهره می‌گیرند.

ما فکر می‌کنیم این علاقه‌مندی به سفر و گشت‌وگذارهای جغرافیایی که جنبهٔ علمی هم دارند، از علایق ویژهٔ دبیران جغرافیاست که در آن‌ها دبیران احساس آسایش و آرامش شخصی کرده و پویایی علمی رشتهٔ خود را باور می‌کنند. این سفرها گاه فردی، گاه خانوادگی، گاه با همکاران هم‌رشته و گاه همراه با کسانی صورت می‌گیرند که اتفاقی با یکدیگر هم‌سفر شده‌اند، اما در این سفرها یک چیز همواره جزء جدانشدنی سفر معلم و دبیر جغرافیاست: عکس‌برداری از جلوه‌های بصری موجود در سفرها، که طیفی گسترده دارند، از عکس‌برداری در سفرهای محلی و یکی دو روزه گرفته تا سفرهای کشوری و حتی منطقه‌ای. این مقیاس سفر نیز برای گردشگران و مشاهده‌کنندگان ما که در اینجا دبیران جغرافیا هستند، خود، نشانه‌ای از گستردگی جهان و مقیاس‌های دید (منظر) و دیگر آموزه‌های جغرافیایی است.

سخن ما این است: از این سفرهای کوتاه یا بلندمدت، سوغات به کلاس بیاورید! این سوغات ممکن است یادداشت‌ها و عکس‌هایی باشند که در جریان سفر گرفته‌اید و به کمک آن‌ها می‌توانید بر غنای مباحث مطرح‌شده در کلاس درس جغرافیا بیفزایید و آموزش جغرافیایی به‌روز و فعال داشته باشید.

توقع بیجایی است؟ دل‌مان خوش است؟ اگر حتی چنین چیزی هم بگویید، ما مطمئنیم که شما دانش‌آموزانتان را از سوغات‌های سفر بی‌بهره نمی‌گذارید. درست است؟

سیاوش شایان